

Glava VIII

Spoljnotrgovinska politika

Deo 2.

Visoka poslovna škola strukovnih studija, Novi Sad

Predmet: Međunarodna trgovina

Necarinske barijere

- Bendžamin Artur Levet je 1922. godine, uočio je da postoje i druge mere i postupci, osim carina, koji ograničavaju slobodnu trgovinu i koje mogu biti upotrebljene za zaštitu domaće privrede od inostrane konkurencije
- Persi Bidvel „Nevidljiva carina“
- Naziv ovih mera vodi poreklo od činjenice da su to sve ostale regulatorne mere spoljnotrgovinske politike sem carina (ne-carine)
- Necarinske barijere se definišu kao sve mere u postupku jedne ili više država koje narušavaju slobodnu svetsku trgovinu, bilo da je ograničavaju ili „neprirodno“ stimulišu, koje štite domaću privredu od inostrane konkurencije, a čija primarna namera nije povećanje budžetskih prihoda

- Klasifikacija necarinskih barijera:
  1. **Tradicionalne necarinske barijere;**
  2. **Tehničke necarinske barijere;**
  3. **Administrativne necarinske barijere;**
- Pod tradicionalnim necarinskim barijerama podrazumevaju se **sve necarinske barijere** koje su postojale u trenutku njihovog regulisanja u okviru **GATT-a** (kvote, sporazumi o „dobrovoljnom ograničenju izvoza“, antidampinške mere, subvencije, kompenzatorne mere, javne nabavke i obavezni domaći sadržaj)

- **Kvote** predstavljaju necarinske mere koje ograničavaju količinu proizvoda koji se mogu uvoziti i izvoziti određenoj državi, u određenom vremenskom periodu, pa spadaju u grupu kvantitativnih necarinskih barijera
- U zavisnosti od toga da li regulišu izvoz ili uvoz, dele se na:
  1. **Izvozne kvote;**
  2. **Uvozne kvote;**
- **Kontigenti** predstavljaju kvantitativne necarinske barijere kod koji se količina robe koja se može uvoziti ili izvoziti utvrđuje unapred (za sledeću godinu), a onda se ta dozvoljena količina robe alocira na odgovarajuća preduzeća (količinski kontigenti i vrednosti kontigenti)

- **Sporazumi o ograničenju izvoza** predstavljaju kvantitativne nekarinske barijere, koji se zaključuju radi ograničenja trgovine između država potpisnica
  1. **Sporazum o „dobrovoljnom“ ograničenju izvoza** (sporazumi o ograničenju izvoza vozila iz Japana u SAD i EU)
  2. **Sporazumi o raspodeli plasmana proizvoda**

- **Prelevmani** su mere kojima se cena proizvoda koji se uvoze, izražena u fakturi, preko primene varijabilne naplate carine usklađuje sa nekom ciljanom cenom, najčešće sa važećom cenom za taj proizvod na tržištu zemlje uvoza
- Ovakve mere su koristile razvijene zemlje, SAD, Švedska i EU, najčešće u oblasti poljoprivrede, ali su one danas zabranjene pravilima WTO

- **Antidamping mere** se koriste u slučajevima kada treba sprečiti uvoz proizvoda koji se prodaju po cenama koje su niže od normalnih cena, odnosno cena koje važe u zemlji izvoza, što predstavlja damping
- Pravilima WTO primena ovih mera nije zabranjena ali se mora poštovati striktno regulisana procedura njihove primene

- **Subvencije** podrazumevaju finansijsku pomoć koji vlada obezbeđuje firmama za proizvodnju određene robe, a najčešće za proizvodnju namenjenu izvozu
- **Kompenzatorne mere** se u vidu uvoznih poreza uvode kao kontra mere protiv uvoza proizvoda koji su u domaćoj zemlji subvencionisani, pa se često nazivaju i **antisubvencione mere**
- Glavni instrument primene ovih mera su tzv. **kompenzatorne carine**

- Pod **javnim nabavkama** podrazumevamo sve kupovine koje vrše državni organi, paradržavni organi (državne agencije, komisije...), javna preduzeća i drugi državni subjekti koji vrše nabavke za sopstvene potrebe
- **Mere obaveznog odnosno lokalnog sadržaja** podrazumevaju da se određenom državnim regulativom definiše šta se smatra domaćim proizvodom, u smislu koliki udeo materijala i delova poreklom sa domaćeg tržišta se mora ugraditi u finalni proizvod da bi se smatrao domaćim

Tehničke barijere u međunarodnoj trgovini

- Predstavljaju prepreke u slobodnom odvijanju međunarodne trgovine, a rezultat su primene različitih **tehničkih propisa, njima odgovarajućih standarda i drugih administrativnih zahteva** vezanih za karakteristike i kvalitet proizvoda, koje države uvode radi zaštite zdravlja i bezbednosti potrošača, a nekad zloupotrebljavaju kao protekcionističku meru
- **Tehničke barijere se dele na:**
  1. Procedure ispitivanja usaglašenosti sa tehničkim propisima i standardima;
  2. Obavezno obeležavanje proizvoda;
  3. Posebni zahtevi u pogledu pakovanja robe;
  4. Testiranje, inspekcija i karantin na granici;
  5. Ekološke barijere;

Administrativne barijere u spoljnoj trgovini

- Predstavljaju one prepreke trgovini koje potiču od primene administrativnih propisa, kako zakona tako i podzakonskih akata državne uprave, i procedura koje imaju značajan negativan uticaj na obavljanje spoljne trgovine (carinsko vrednovanje, pravila o poreklu robe, inspekciju robe pre isporuke, sanitarne, fitosanitarne i zdravstvene mere, procedure izdavanja uvoznih dozvola i specijalne carinske formalnosti)
- Ove barijere su dobile na značaju tek po ostvarenoj liberalizaciji svetske trgovine u drugoj polovini 20. veka
- U zavisnosti od izvora iz kojih potiču, možemo ih podeliti na:
  - 1. Zakonske barijere spoljnoj trgovini;**
  - 2. Proceduralne barijere u spoljnoj trgovini;**

- **Opšti sporazum o carinama i trgovini (GATT)** potpisan je 1947. godine kada počinje organizovano regulisanje međunarodne trgovine na multilateralnom nivou
- Necarinske barijere možemo podeliti na:
  1. **Međunarodno regulisane necarinske barijere** (tradicionalne i deo tehničkih barijera)
  2. **Međunarodno neregulisane necarinske barijere** (deo tehničkih barijera i administrativne barijere koje još uvek nisu regulisane)

- **Merenje necarinskih barijera** podrazumeva kako merenje vrednosti samih barijera, tako i merenje efekata koje one prouzrokuju na **vrednost proizvodnje, dohotka i slične ekonomske kategorije**
- Dva metoda merenja necarinskih barijera:
  1. **Opšti metodi merenja prisutnosti i veličine necarinskih barijera**
  2. **Posebne metode merenja pojedinačnih tipova necarinskih barijera**

- **Opšti metodi merenja prisutnosti i veličine necarinskih barijera** podrazumevaju primenu više vrsta različitih mera, u zavisnosti od primenjene metodologije merenja, kao što su:
  1. **Mere zasnovane na posmatranju frekvencije necarinskih barijera;**
  2. **Mere upoređivanja cena**, koje se zasnivaju na izračunavanju necarinskih ekvivalenata posmatranih necarinskih barijera, ili relativnih cena;
  3. **Mere koje prate kvantitativne efekte**, koje su zasnovane na primeni ekonometrijskih procena modela trgovinskih tokova;
  4. **Mere ekvivalentnih nominalnih stopa pomoći**

- Najznačajniji **koncepti za merenje efekata necarinskih barijera** su:
  - 1. Efektivne stope zaštite i efektivne stope pomoći;**
  - 2. Indeks restriktivnosti spoljne trgovine** (eng. Trade Restrictiveness Index – TRI);
  - 3. Modeli parcijalne ravnoteže;**
  - 4. Primenjeni modeli opšte ravnoteže** (eng. Applied General Equilibrium Models - AGE Models)

Prisustvo necarinskih barijera u pojedinim sektorima

	EU	SAD	Japan	Kanada	Kina	Indija	Rusija
Primarni proizvodi	1,90	4,69	7,49	3,23	6,46	35,37	1,13
Poljoprivredni proizvodi	2,30	4,56	7,69	3,52	7,30	42,24	0,66
Proizvodi rudarstva	0,47	5,44	6,31	1,51	1,51	2,37	3,92
Industrijski proizvodi	10,77	5,23	5,08	20,89	8,00	27,18	0,73
Gvožđe i čelik	51,94	42,44	0,48	83,33	44,85	0	0
Hemijski proizvodi	4,18	3,35	1,15	0,16	3,90	16,73	0,65
Ostali poluproizvodi	0,86	4,59	0,64	1,47	1,36	28,18	1,22
Mašine i transportna sredstva	2,41	5,18	0,05	0,11	14,02	28,11	0
Tekstil i obuća	87,21	1,13	23,06	81,26	2,85	80,58	0
Ostala potrošačka dobra	4,82	0,92	0,68	0,35	5,05	61,17	2,84
Ostala roba	0	0	0	0	0	50,00	50,00
UKUPNO	5,79	5,08	5,61	16,88	7,62	34,66	0,90